

A fogadalmi templom tornyai.

A polgármester közszemlére állította azokat a tervvázlatokat, amelyeket Foerk Ernő építész készített a fogadalmi templom két tornyának leendő kiépítéséről. Sok ember állja körül a városháza előtt felállított rajzokat, de a legtöbbben csalódva és fejszóvalva mennek tovább. És az embereknek igazuk van. Azok a rajzok nem alkalmasok, sem nyilvános kiállításra, sem annak elbírálására, hogy melyik toronymegoldás volna a jobb, illetve a természetesebb. Az egyik rajz mutatja a templomot az egyforma magasra épített toronnyal, tehát az eredeti terv szerint, a második rajzon csak a keleti, a harmadikon csak a nyugati torony van kiépítve, a másik ellenben körülbelül félmagasságban van befedve. A rajzok azért nem alkalmasak véleménynyilvánításra, mert olyan kicsinyek és olyan vázlatok, hogy sem a laikus közönségnek nem mondanak semmi, sem a szakember nem mondhat róluk bírálatot. Ha csakugyan komolyan arról van szó, hogy milyen legyen a két torony, akkor nagyobb méretű részletes tervet kell készíteni és kellő számú perspektívákat, hogy azokat alaposan meg lehessen bírálni. Azután pedig arra kérjük a polgármester urat, ne a városháza előtti szabad téren, hanem a kulturpalota nagy termében tétesse ki közszemlére a terveket, hogy ott mindenki nyugodtan és elmélyedéssel szemlélhesse, esetleg bírálhassa azokat. Ott van kiállítva Schulek gipsz-modellje is, amelyet még most is mindenki az épülő templom mintájának tart. Ott azután legalább alkalma lesz a nagy közönségnek is összehasonlítást tenni Schulek modellje és Foerk tervei között. Jó volna, ha a templomépités egész ideje alatt a Foerk-féle tervek is állnának ki lennének állítva a kulturpalotában. Az általános közérdeklődés indokolja ezt a kérelmünket, amelyhez még azt a továbbit is fűzhetjük, hogy adassa ki a polgármester az eredeti Schulek-féle terveket is kiállítási célokra a múzeumnak. Azt hisszük, ez a kis kiállítás is hozzájárulna a közérdeklődés ébrentartására és a közadakozás serkentésére.

Arra a kérdésre, amelyre a polgármester választ vár, nagyon egyszerű a felelet. Ahhoz kétség sem férhet, hogy lehet-e a templomot egy egész és egy csonka toronnyal megépíteni. Hogy mennyire lehet, arra a példák száza vannak szerte a világban. Hogy igen messzire ne menjünk, a bécsi Szent István székesegyház is két egyforma toronnyal volt tervezve, amelyekből azonban csak az egyik épült meg, a másik csonkán maradt a mai napig is. A budavári Mátyás templomnak is csak a déli Mátyás-tornya teljes, az északi Béla-torony sokkal alacsonyabb, csonka. De még szegedi példánk is van erre a régi Szent Demeter templomban. A régi gót stílus templomnak bizonyosan két tornyot szántak, ill. terveztek, de csak az egyiket építették meg, valószínűleg azért, mert elfogyott a pénzük a másik torony megépítésére. Szóval nem lehet semmi kifogást emelni az ellen, hogy a templomnak egy teljes és egy csonka tornya legyen. Sem stílustani, sem esztétikai okok ezt nem ellenzik. Sőt ellenkezően, éppen azzal, hogy a két egyforma torony szigorú szimmetriája helyett egyenlőtlen toronyt alkalmaznak, festőibb hatás keletkezik. A román stílus pedig kiválóan kedveli a festői hatásokat.

Más kérdés azonban az, hogy milyen legyen ez a csonkán maradó második torony. Amint a kiállított kis vázlatból sejthető, a tervező építész csaknem olyan gazdag kiépítési befejezést szánt ennek is, mint a másik magas toronynak. Ez pedig nagy hiba volna. Eöször a különbség szemponyjából. Mert az a megtakarítás, amely ebben az esetben elérhető egy darab sima toronyrészlet elhagyásával, már nem olyan lényeges, hogy ezért csonka tornyot érdemes építeni. Más szóval ilyen terv szerint már nem sokkal több kerülne mindkét torony teljes felépítése. De esztétikai szempontból sem kívánatos a csonka torony diszes, vagy gazdag kiképzése az esztétikai egyensúly miatt. Nincs rá példa, hogy a magas és a csonkán maradt torony egyformán, vagy közel egyforma diszesen ki legyen építve. A csonka torony mindig egyszerűbb, szerényebb, szinte ideiglenes jellegű, amely a szemlélőben mindig azt az érzést váltja ki, hogy ez a torony valami kényszerű oknál fogva maradt befejezetlenül s majd legközelebb

bizonyosan tovább fogják építeni...

Hogy melyik torony legyen a magas, melyik az alacsony, az kevésbé fontos, mint a fent említettek. Ezt a kérdést majd csak a nagyméretű és részletes perspektívai rajzok bemutatásakor lehet eldönteni. Ebben a tekintetben utóérhetetlen volt Schulek mester. Ő ilyen kérdés megoldásánál minden lehető helyzetről készített perspektívai rajzokat s a leglelkiesmeretesebb körültekintéssel mérlegelte a különböző mutatózó hatásokat.

A lapok nemrégén arról is irtak, hogy a polgármester a fogadalmi templom tornyait, vagy az egyik tornyát 100 méter magasságúra akarja építeni. A gondolat nem rossz és csábító, ha meggondoljuk, hogy a százméteres torony tetején égő villanylámpa fénye éjszakánként messze,

megszállt területre, talán Oroszlánosig és Kani- zsáig is látszana. Erről azonban, sajnos, most már szó sem lehet. Egy egységes művészi alkotásnak nem lehet egyik részletét — ebben az esetben a tornyát — csak úgy egyszerűen meghosszabbítani, mert ezáltal felbomlik annak szorosán kötött egységes tömeg-egyensúlya, körvonalainak kiegyensúlyozottsága. Lehetett volna 100 méteres, vagy akár magasabb tornyot is építeni, de akkor meg kellett volna változtatni az egész templom tervét. Azzal pedig most már elkéstünk. Csak azt csodáljuk, hogy a tervező építész, aki bizonyára ismeri ezeket az esztétikai törvényeket és aki bizonyára művészi alkotásnak tartja ezt a művét, nem volt az első, aki ez ellen vé őt mondott volna.

Körmives Kelemen.

Henry Bergson felhívása a magyar szellemi munkások támogatására.

Genf, november 15. A Nemzetek Szövetségének a szellemi együttműködés érdekében alakított bizottságának elnöke, Henry Bergson Magyarország szellemi munkásainak érdekében felhívást intézett az egész világ akadémiaihoz és tudományos egyesületeihez. Magyarországon az állami bevételek teljes összegét az ország újraépítésére fordítják — mondja a felhívás —

s a szellemi munka támogatására az eszközök hiányoznak. Felkéri ezért a világ tudományos egyesületeit, hogy a magyar egyetemeket lássák el külföldi kiadványokkal, adandó esetben csereviszony útján, s kutatókkal foglalkozó intézményeknek küldjenek adományokat műszerek vásárlására.

Mennyi jóvátételt fizettek a németek.

Páris, november 15. Lubersso szenátor Herriot miniszterelnökhöz kérdést intézett abban a tekintetben, hogy Németország a londoni egyezség végrehajtása alapján mennyit fizetett a mai napig. Herriot válaszában bejelentette, hogy a németek november 1-én és november 11-én

összesen 40 millió arany márkát fizettek. A szövetséges hatalmak nem saját követeléseik alapján 3,3, illetve 5,5 millió arany márkát vettek fel. Az előző fizetési részleteket beszámítva, a németek a 83,3 millió arany márkás havi részletnél többet fizettek le.

„Soproni akcióba” kezdett a szegedi egyetemen néhány fiatalember.

Szeged, november 15. (Saját tudósítónktól.) Még élénken emlékeztet mindenki előtt az az országos hullámokat fölvert botrány, amely négy héttel ezelőtt tört ki a szegedi egyetem orvosi fakultásán a zsidó hullák ügyében. A szegedi egyetem orvosi kara ugyanis akkor egy határozatával még azt a csekély számú egyetemi hallgatót sem engedte tanulni, akiknek pedig erre a numerus clausus is jogot ad. Azóta — néhány héttel — a legtöbben nyugalom és rend mutatkozott az orvosi karon és végre a sok vihar után — tanulni is lehetett. Most azután ismét nyugtalanító jelenségek mutatkoznak az egyetemen, amelyeknek megint az lehet az eredménye, hogy ismét megakadályozzák azokat a hallgatókat tanulmányaik folytatásában, akiknek pedig erre a törvény jogot ad.

A helyzet elsősorban az, hogy azok a hallgatók és hallgatók, akik ama bizonyos öt százalékhoz tartoznak, állandó zaklatásoknak vannak kitéve e-sorban néhány zavart kelleni akaró félrevezetett fiatalembertől, de másodsorban maguktól az illetékes faktoroktól. Az orvosi kar ugyanis a sok hullámot átélt bonctani előadásokra abc sorrendben osztotta be a hallgatókat, mert csak turnusokban vehetnek részt ezeken a gyakorlatokon. Az abc sorrendet mindvégig betartották addig, amíg nem volt szó ama bizonyos öt százalékról. A zsidó hallgatókat ugyanis — tekintet nélkül az abc-re — teljesen külön csoportba, az utolsókba osztották be és így már maguk az illetékes faktorok valami megkülönböztetést kívántak elérni. Ezt látva, néhány fiatalember állandó megjegyzésekkel kíséri ezeknek a hallgatóknak minden működését. Nem egyszer nyílt inzultusok történnek, úgy hogy vannak olyan hallgatók, akik már részt sem vesznek egyes előadásokon. Egyes félrevezetett fiatalemberek hangoztatják, hogy ők ugyanolyan dolgokat fognak véghezvinni, mint amilyeneket Sopronban vittek végbe az intranzigens diákok, hangoztatják, hogy ők zsidókkal együtt nem ülnek egy teremben.

Néhány nappal ezelőtt megtörtént az az eset, hogy ez a néhány fiatalember megjelent két zsidóvallású hallgató előtt, akik a szemeszter kezdete óta a második padban foglalták helyet és kijelentették, hogy a „magyar egyetemi ifjuság nem engedheti meg, hogy előttük ülje-

nek nem magyarok”. A kijelentéshez hozzátették még azt is, hogy a zsidó hallgatóknak a hátsó sorokban van a helyük.

Ezek a jelenségek csak arra mutatnak, hogyha vannak zsidó fiatalemberek, akik beiratkozhatnak az egyetemre, azoknak munkáját mégis megakadályozzák. Az egyik zsidó fiatalember a folytonos és megismétlődő inzultus folytán azzal a tervvel foglalkozott, hogy nem él a numerus clausus alapján megszabott jogával és külföldre u'szik, hogy külföldön szerezzen diplomát. Ez a szándéka azonban nem valósulhatott meg, mert utlevelet az ismert okok alapján nem adnak neki. Az orvoslás módja csak az lehetne, ha az egyetem vezetősége megtalálná végre a módot, hogy a törvények ne legyenek csupán szavak, de tanulni a gyakorlatban még sem lehessen.

Telmányi hegedüestje nov. 18.
Tisza-szállóban.
HARMONIA

HÁJSZÁLAKAT

hölgyek arcáról, karjáról végleg kirtja felelősséggel
POLLÁK SAROLTA Budapest, Andrassy-ut 38
(Párisi Áruházal szemben). T8
„Miracle” hajlávólitószet szétküldése utasítással. Szépség-
ápolás. Személesítés. (Kérjen prospektust.)

ZSOLDOS MAGÁNTANFOLYAM
BUDAPEST, VII., Dohány-utca 84. TEL. Telefon: J. 124-47.
Előkészít középiskolai magánvizsgákra, érettségire vidékieket is.

Ma és minden este
A PARK-KÁVÉHÁZBAN
KOLOZSVÁRI PUSKÁS OTILIA
művész nőzenekara hangversenyez.

NYITVA REGGEL 4 ÓRÁIG

NINCS BELÉPŐ DIJ!
RENDES KÁVÉHÁZI ÁRAK!

Reggeli kávé . . . . . 4000 K
vajjal és tojással. . . . . 8500 K